

*Hyvinvointia viittomakielisille
viittomakielisen
kumppanuuden kautta*

Hyvinvointia viittomakielisille –keskustelutilaisuus
21.2.2006, Nurmo
Toiminnanjohtaja
Markku Jokinen
Kuurojen Liitto r.y.

Sisältö

- **Kuurojen Liiton teema toimintavuonna 2007: "Hyvinvointia viittomakielellä"**
- **Palvelujen kehittämistarpeita viittomakielisten kuurojen näkökulmasta**
- **Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015 – toimenpideohjelman linjauksista**

Hyvinvoinnin edistäminen

- Kaikenikäisten viittomakieltä käyttävien hyvinvoinnin turvaaminen
- Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja turvallisuus
- Viittomakielisten lasten elinympäristöjen kehittäminen, senioriohjelman aikaansaaminen, syrjäytyneiden ja moniongelmaisten tuen ja palvelujen turvaaminen, työvoimapalvelujen ja työllisyyden edistäminen, viittomakielisten maahanmuuttajien koulutus ja yhteiskunnallisten palvelujen ulottaminen kaikkien viittomakielisten saataville

VAALITEEMOJA VIITTOMAKIELISTEN NÄKÖKULMASTA

- Viittomakieliset kuurot muodostavat yhden maamme kieli- ja kulttuurivähemmistöistä. Tämän määritelmän vahvistaa Suomen perustuslain kielipykälä § 17, jonka mukaan viittomakieltä käyttävien (ja vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien) oikeudet turvataan lailla.
- Kuurojen Liitto ry:n arvion mukaan viittomakielisiä kuuroja on maassamme noin 5000 ja viittomakielisiä ja viittomakieltä käyttäviä kuulevia noin 6000 – 9000.
- Viittomakieliset ovat kansalaisryhmä, jonka tavoitteet ja tarpeet helposti jäävät liian vähälle huomiolle yhteiskunnallisessa keskustelussa. Valmistautuessamme vuoden 2007 eduskuntavaaleihin Kuurojen Liitto haluaa edustamansa kansalaisryhmän ja äänestäjäkunnan näkökulmasta nostaa yhteisölle tärkeitä teemoja mukaan vaalikeskusteluun. Se toivoo niiden tulevan huomioonotetuksi myös uutta hallitusohjelmaa laadittaessa.

- *Kuurojen Liitto ry on viittomakielisten kuurojen vuonna 1905 perustettu etu-, asiantuntija- ja palvelujärjestö. Liitto kehittää yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa kaikille sopivaa elinympäristöä, jossa viittomakieliset kuurot ovat tasa-arvoisia kansalaisia. Liitto tuottaa asiantuntija- ja muita palveluita myös viittomakieltä ja viittomakommunikaatioita käyttäville tai niitä tarvitseville henkilöille.*
- Oikeus viittomakieliseen, äidinkieliseen, kanssakäymiseen, palveluihin ja vuorovaikutteiseen viestintään on viittomakielisille kuuroille kuuluva perusoikeus.
- Suomi ja ruotsi ovat viittomakielisille kuuroille toisia tai vieraita kieliä, kirjoitetussakin muodossa. Äidinkielen eli viittomakielen asema ja käyttö yhteiskunnassa on tärkein kuurojen hyvinvointiin vaikuttava tekijä.

Kasvatus/koulutus

- Varhaiskasvatuksessa taataan kuuroille lapselle luonnollinen kielenkehitys viittomakielessä ja mahdollisuus kaksi- tai monikielisyteen
 - kuuleville vanhemmille ja kaikille kuuron lapsen kanssa toimiville tulee antaa mahdollisuus varhain aloitettavaan ja tulokselliseen viittomakielen opiskeluun. Kuuron lapsen kanssa toimivalle henkilöstölle tulee lisätä koulutusta, ohjausta sekä tiedotusta kuuroudesta ja viittomakielisyydestä.
 - Hyvin toimivan viittomakielisen oppimisympäristön ytimenä on oikeus saada korkeatasoista viittomakielistä opetusta ja käyttää sitä kaikissa oppimistilanteissa. Opettajat ovat viittomakielentaitoisia, rehtori hallitsee oppilaiden käyttämän kielen ja viittomakieltä opetetaan omana oppiaineena ja äidinkielenä.
- Oppilaiden vanhempien valitsemalla kielellä, suomalaisella viittomakielellä, on selkeä ja itsenäinen asema tällaisessa koulussa. Tämän kielen lisäksi luonnollisesti käytetään suomea tai ruotsia rinnakkain muiden opeteltavien kielten lisäksi. Tämä kaikki edellyttää omakielisen opetuksen toteuttamista omissa ryhmissään ja/tai omakielisessä koulussa.

Tulkkipalvelut

- Vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdistämishanke
 - Lakiuudistuksessa Kuurojen Liiton ja viittomakielisten kuurojen tavoitteena on viittomakielen tulkkipalvelujen vähimmäistuntimäärään korotus huomattavasti suuremmaksi kuin Eduskunnan päätöksessä on tehty.
 - Parhaana vaihtoehtona on tuntimääriin sidotusta palvelun järjestämisestä luopuminen. Koska kunnat usein mieltävät vähimmäistuntimäärät maksimiksi, tulisi tulkkipalvelun mitoituksen perustana olla ensisijaisesti tulkkipalvelun käyttäjän yksilöllisten, todellisten tarpeiden mukaiset tulkkipalvelut.
- Asioimistulkkauksen lisäksi tulee erikseen huomioida työpaikoilla ja työtilanteissa tarvittava tulkkaus opiskelutulkkauksen tavoin -> viittomakielisten kuurojen työllistymisen ja aseman edistäminen työelämässä

- Tulkkipalvelun puute rajoittaa kuurojen kansalaisten normaalia liikkumista. Tulkkipalvelun tulee olla käytettävissä myös työn, opiskelun, osallistumisen ja edustamisen, virkistykseen ja vapaa-ajan johdosta tapahtuvilla ulkomaan matkoilla.
- Valtakunnallisen etätulkkausjärjestäminen verkossa ympärivuorokautisesti on yksi tärkeimpiä viittomakielisten asiointiin ja viestintään liittyviä tasa-arvotavoitteita Suomessa.
- Verkossa tarjottavaa viittomakielen etätulkkausta alkaa olla jo saatavilla eri puolilla Suomea, mutta valtakunnallinen ja yhtenäinen etätulkkauksjärjestelmä puuttuu. Tavoitteena tulee olla viittomakielen etätulkkauksen saatavuus kaikkina päivinä, ympäri vuorokauden.

Muut palvelut

- Kehitettävä säädöksiä, menettelyjä ja valvontaa, joilla kehitetään ja turvataan viittomakielisiä palveluja.
- Avainasemassa ovat *työvoimahallinnon, opetushallinnon ja viestinnän alat sekä sosiaali- ja terveysala*, joissa viittomakielisten palvelujen tarve on suurin. Tärkeää on myös se, että *viittomakielinen kulttuuri, taide ja teatteri* saavat julkista tukea paikallisesti ja valtakunnallisesti.

Tietoyhteiskunta

- Suomen tietoyhteiskuntaa ja sen palveluja kehitettävä voimakkaasti siten, että ***viittomakielinen viestintä Internetissä ja myös mobiilisti olisi mahdollista kaikkialla maassa.***
- Viittomakielisten uutisten lisäksi tulisi Yleisradion varata ***vähintään tunnin mittainen viikoittainen, kaikkia viittomakielisten ikäryhmiä palveleva ohjelmapaikka viittomakielisille ohjelmille.***
- Samoin ohjelmien tekstitysten määrässä tulee asettaa ja saavuttaa Euroopan eräissä maissa jo asetettu tavoite, jonka mukaan ***tekstitetään 90-100 prosenttia kaikista, myös kotimaisista, ohjelmista.***

- Tietokone ja siihen liitetty webbikamera ja tarvittava ohjelma sekä nopea laajakaistayhteys tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden reaaliaikaisille videokeskusteluille verkossa. Kameran ja muun tarvittavan laitteiston maksaa yleisimmin käyttäjä itse. Osa kuurojen kotikunnista maksaa tai osallistuu kustannuksiin vammaispalvelulain nojalla. Osa kunnista taas ei osallistu välineistön kustannuksiin, minkä johdosta ***käyttäjät joutuvat Suomessa eriarvoiseen asemaan asuinpaikkansa mukaan.***
- 3G-verkko tarjoaa mahdollisuuden videopuheluihin mobiilisti. Tämän mahdollistavat puhelimet samoin kuin videopuhelut ovat kuitenkin tavanomaisia kalliimmat. Myös verkon toiminta-alue Suomessa on tällä hetkellä varsin suppea, eikä se tarjoa videopuhelumahdollisuutta kuin muutaman kymmenen suurimman kaupungin sisällä ja välillä. ***Verkon laajeneminen koko maahan turvaa videopuhelumahdollisuuden myös näiden keskusten ulkopuolelle.***

Vammaisten oikeuksien yleissopimus

- YK:n yleiskokous hyväksyi 13.12.2006 vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen, joka suojaa kattavasti myös kuurojen ihmisoikeuksien toteutumista.
- Uusi yleissopimus tunnustaa viittomakielisten kuurojen kielellisten oikeuksien merkityksen. Yleissopimus huomioi mm. oikeuden viittomakieliseen opetukseen, ilmaisunvapauteen, tiedon esteettömään saatavuuteen viittomakielellä, ammattitaitoiseen tulkkaukseen sekä kuurojen kulttuurin, kielellisen identiteetin ja käytön edistämiseen sekä viittomakielten tunnustamiseen. Määritelmäartiklassa viittomakielet määritellään kieliksi, tasaveroisiksi kieliksi puhuttujen kielten rinnalla. Yhteensä viidessä artiklassa huomioidaan erikseen kuurojen oikeudet. Kielellisten oikeuksien lisäksi suurin osa sopimuksen 50 artiklasta turvaa kaikenikäisten kuurojen oikeuksia laajasti elämän eri osa-alueilla.
- ***Kuurojen Liitto pitää tärkeänä, että yleissopimus ratifioidaan Suomessa mahdollisimman pikaisesti ja maassamme sitoudutaan myös käytännössä sopimuksen toimeenpanoon ja toteutumisen.***

Alueelliset tarpeet

- Työnsaannin edistäminen
- Viittomakieliset koti- ja asumispalvelut
- Etätulkkauksen saatavuus
- Tiedonsaanti viittomakielellä, kuntien tiedotus
- Sosiaalipäivystys/sosiaalityön akuuttipalvelu

Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015 –toimenpideohjelma (STM)

- Strategiset kehittämissuunnitelmat:
 - Sosiaalityön rakenteiden ja organisoinnin muuttaminen asiakkaiden tarpeita vastaaviksi
 - Asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen
- Muita kohtia:
 - Henkilöstön osaamisen kehittäminen
 - Uudenmuotoinen sosiaalityön professio:
 - Ehkäisevä, vahvistava, vaikuttava ja kumppanuusperustainen työ
 - Valtaistava lähestymistapa
 - Yksilön ja yhteisön omaehtoinen toiminnan tukeminen
 - Verkostomaiset yhteistyösuhteet

Kunta- ja palvelurakennemuutos

- Uusia vaihtoehtoisia tapoja tuottaa palveluja, joissa järjestöt vahvemmin mukana
- Viittomakielisten osallistuminen uudistukseen turvattava monin tavoin!